T. C.
D A N I Ş T A Y
Dava Daireleri Kurulu
Esas No : 1975/386
Karar No : 1976/169

Özeti : TEK Genel Müdürlüğü görevinden alınmasına ilişkin işlemin iptali yolunda verilen Danıştay ilâmının kendisine tebliğinden sonra başka bir göreve atanan davacının atandığı görevden ayrıldıktan sonra iptal kararının uygulanması isteminin reddi yolunda yapılan idarî işlemde yasaya aykırılık bulunmadığı gibi olayda idarenin Danıştay ilâmının icaplarına göre işlem yapmadığını kabûl etmenin de imkanı olmadığı Hk.

Davacı : Mehmet Erdemir

Vekilleri : Avukat Fazıl Yalçın, Avukat N. Kemal Ünlü

Davalı : Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

Davanın Özeti : Davacının, istifa etmiş ve memuriyetle ilişiğinin kesilmiş olduğunun kabulüyle Danıştay Dava Daireleri Kurulunca verilen 19.4.1974 gün ve 1974/456 sayılı kararının uygulanması hakkındaki isteminin reddi yolunda yapılan işlemin iptali ve görev aylığı ile göreve bağlı sair özlük haklarının 1.7.1975 tarihinden itibaren tazmini isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Süresinde cevap verilmemiştir.

Raportör Feyzullah Akkuş'un Düşüncesi : Davacının, Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğü görevinden alınmasına ilişkin 28.11.1972 gün ve 7/5411 sayılı Bakanlar Kurulu kararının Danıştay Dava Daireleri Kurulunun 19.4.1974 gün ve 1974/456 sayılı kararıyla iptal edildiği, bu kararın taraflara 14.5.1974 tarihinde tebliğinden sonra adıgeçenin Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. Genel Müdürlüğü görevini kabul ederek 26.7.1974 tarihinde bu göreve başlaması sebebiyle 16.12.1972 günlü onayla atandığı Bakanlık Müşavirliği görevinden ayrıldığını aynı günlü dilekçe ile davalı idareye bildirdiği, Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. Genel Müdürlüğü görevinden ayrıldıktan sonra 18.6.1975 gününde idareye başvurarak Danıştay'ca verilen iptal kararının uygulanmasını istediği, bu isteminin reddedilmesi üzerine bu işlemin iptali ve özlük haklarının tazmini isteğiyle bu davayı açtığı anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 132 nci ve 521 sayılı Danıştay Kanununun 95 inci maddeleri uyarınca, davalı idarenin Danıştay ilâmının icaplarına göre işlem yapması zorunlu olmakla beraber, da-

Scanned by CamScanner

vacının da ilâm gereğinin yerine getirilmesi yolunda girişimde bulunması, kararın uygulanmasını beklemesi gereklidir. Ancak, lehine iptal kararı alan ilgilinin bu kararın uygulanmasından vazgeçtiğini belli edecek bir tutum içine girmemesi de zorunlu bulunmaktadır.

Bakılan davada, iptal kararı kendisine tebliğ edilen davacının, kararının uygulanmasını beklemesi, ilâmın icaplarına göre işlem yapılmasını teminen girişimlerde bulunması gerekirken bu yolda herhangi bir girişimde bulunmadığı gibi 26.7.1974 günlü dilekçesinde Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. Genel Müdürlüğü görevine başladığından bahisle Bakanlık Müşavirliği görevinden ayrıldığını davalı idareye bildirdiği halde bu başvurmasında, iptal kararının kendisine sağladığı hakları saklı tuttuğunu da belirtmemiştir. Ayrıca, Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. Genel Müdürlüğü görevinde bulunduğu süre de Danıştay ilâmının icaplarına göre işlem yapılmasını istememiş, bu görevinden ayrıldıktan sonra 18.6.1975 tarihinde kararın uygulanmasını istemiştir.

Bu şekilde hareket etmekle davacı, iptal kararının kendisine sağladığı haklardan, dolaylı bir şekilde de olsa, vazgeçmiş olmaktadır. Bu vazgeçmenin mutlak bir nitelik taşıdığını kabul etmek zorunludur.

Bu duruma göre; davacının iptal kararının uygulanması yolundaki isteminin reddedilmesinde yasaya aykırılık bulunmadığından davanın reddi gerektiği düşünülmektedir.

Kanunsözcüsü Yüksel Esin'in Düşüncesi : Davacının başka bir göreve atanmak üzere Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğünden alınmasına ve yerine bir başkasının vekâleten atanmasına dair 28.11.1972 tarih ve 7/5411 sayılı Bakanlar Kurulu kararının Danıştay Dava Daireleri Kurulunca müttehaz 19.4.1974 tarih ve E. 1973/135, K. 1974/456 sayılı kararla sebep unsuru yönünden iptal edildiği ve iptal kararının her iki tarafa da 14.5.1974 tarihinde tebliğ olunduğu; iptal kararının tebliğinden 2 ay 10 gün sonra davacının bir dilekçe vererek Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. Genel Müdürlüğüne tayin edilip 26.7.1974 tarihinden itibaren bu göreve başladığından aynı tarih itibariyle Bakanlık müşavirliği görevinden ayrıldığını bildirdiği; aradan 10 ay 15 gün geçtikten sonra buradaki görevine son verilmesi üzerine de bu kez 18.6.1975 tarihli ihtarname ile Bakanlığa başvurarak Danıştay ilâmının yerine getirilmesini ve ilâm gereğince eski görevi olan T.E.K. Genel Müdürlüğüne veya buna denk bir göreve atanmasını istediği isteğin reddedilmesi üzerine de işbu davayı açtığı anlaşılmaktadır.

Davacı, işbu dava ile idarece verilen red cevabının iptalini ve 1.7.1974 tarihinden Danıştay ilâmı uyarınca işlem tesis edilinceye kadar Genel Müdürlük görev aylığıyla göreve bağlı diğer malî haklarının tazminat olarak kendisine ödenmesini talep etmektedir.

Anayasanın 132 nci ve Danıştay Kanununun 95 inci maddeleri uyarınca, idare Danıştay ilâmlarının gereklerine göre işlem veya eylem tesis etmek zorundadır. Bu zorunluluğa uyulmaması idare yönünden ağır hizmet kusuru teşkil eder ve idarenin tazmin sorumluluğunu doğurur.

Olayda da, iptal ilâmını alan davalı idarenin, iptal edilen Bakanlar Kurulu kararından önceki hukukî durumu geri getirmesi ve bu amaçla söz konusu kararnameyi ve buna bağlı olan 22.2.1973 gün ve 7/193 sayılı Bakanlar Kurulu kararını (ki bu karar davacının yerine vekâleten getirilen kişinin asaleten atanmasına dairdir.) ortadan kaldırtıp davacının tekrar T.E.K. Genel Müdürlüğüne atanmasını öngören Bakanlar Kurulu kararını çıkartması gerekirdi. Bu işlemlerin ise belirli bir zaman alacağı ve davacının bir süre beklemesine yol açacağı açıktır. Gerçi hukuka bağlı bir idareden ilâmın gerektirdiği işlemleri hemen yapması beklenir ve Anayasa'nın buyruğu da budur. Ancak bu konuda hizmetin ve bürokrasinin

Scanned by CamScanner

işleyiş'nden doğan bazı engellerin çıkabileceğini de düşünmek gerekmekte ve ilâmı uygulayacak olan idareye makul bir sürenin tanınması zorunlu bulunmaktadır.

Lehine ilâm alan ilgili, bu süre içinde idarece yapılacak işlemlerin tamamlanmasını bekliyebileceği gibi, şüphesiz ilâm gereğinin yerine getirilmesi istemiyle idareye başvurabilir de. Ancak ilgili, bu dönemde, ilâmın uygulanmasını imkânsız hale getirecek veya ilâmın uygulanmasından vazgeçtiğini belli edecek bir durum, tutum ve davranış içine girmemek zorundadır.

Yukarıda belirtildiği gibi, iptal ilâmı taraflarına 14.5.1974 tarihinde tebliğ edilmiş; aradan 2 ay 10 gün geçtikten sonra (26.7.1974 tarihinde) davacı idareye bir dilekçe vererek 26.7.1974 tarihinden itibaren Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. Genel Müdürlüğüne tayin edilip orada işe başladığından, aynı tarih itibariyle Bakanlık Müşavirliği görevinden ayrıldığını bildirmiştir. Bu suretle davacı, dilekçesinde açıkça belirtmemiş olmakla birlikte, davalı idaredeki memuriyetinden kendi isteğiyle çekilmiş bulunmaktadır. Oysa, bu 2 ay 10 günlük devrede, davalı idare, ilâm uygulamıyacağını gösteren yazılı veya sözlü bir bildirimde bulunmadığı gibi, davacının da ilâmın uygulanması yolunda bir müracaatı olmamıştır. Aksine davacı, yukarıda sözünü ettiğimiz 26.7.1974 tarihli dilekçesiyle, idarenin tutumunun ne olacağı kesinlikle belli olmadan, memuriyet statüsünden çıkıp Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. deki yeni görevine geçmeyi tercih ettiğini, böylece ilâm gereğinin yerine getirilmesini istemekten vazgeçtiğini ortaya koymuştur. Bu vazgeçmenin mutlak bir nitelik taşıdığını kabul etmek zorunluluğu vardır. Aksi düşüncenin kabulü, başka bir görevi tercih eden davacının, buna rağmen infaz zaman aşımı süresi içinde her zaman T.E.K. Genel Müdürlüğü görevine atanmasını da isteyebileceği ve idarenin de bu isteğe uymak zorunda bulunduğu anlamına gelir ki; idari istikrar ilkesi buna izin vermez.

Açıklanan nedenlerle, davacının, Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. deki görevine son verildikten sonra Danıştay ilâmı uyarınca T.E.K. Genel Müdürlüğü veya buna denk bir göreve atanması yolundaki başvurması, memuriyetten kendi isteği ile çekilmiş bir kimsenin yeniden memuriyet istemesi niteliğindedir. Bu isteğin kabulü ise idarenin uygun görmesine bağlı olduğundan, isteğin reddine ilişkin işlemde kanuna aykırılık düşünülemez.

Tazminat istemine gelince: Danıştay ilâmının uygulanmamasına davacının tutumu neden olduğundan, ortaya çıkan bu durumdan ötürü idareye kusur atfına, dolayısıyle sorumluluk yüklenmesine imkân yoktur.

Belirtilen nedenlerle davanın reddi gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dava Daireleri Kurulunca duruşma için belli edilen günde davacı ve vekili Av. Fazıl Yalçın ile davalı idare temsilcisi Hukuk Müşaviri Şükriye Özaltı-'nun geldikleri görülerek Kanunsözcüsünün huzuru ile duruşmaya başlandı. Taraflara usulüne göre söz verilerek dinlendikten ve Kanunsözcüsünün düşüncesi alındıktan sonra dosya incelendi ve gereği düşünüldü :

Davacı, Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğü görevinden alınmasına ve yerine bir başkasının vekâleten atanmasına ilişkin 28.11.1972 gün ve 7/5411 sayılı Bakanlar Kurulu kararının açtığı dava sonunda Danıştay Dava Daireleri Kurulunun 19.4.1974 gün ve 1974/456 sayılı kararıyla iptal edildiğini, bu kararın taraflara 14.5.1974 tarihinde tebliğinden sonra 26.7.1974 günlü sözleşme ile Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. Genel Müdürlüğü

Scanned by CamScanner

görevine başladığını, aynı günlü dilekçesiyle davalı bakanlığa başvurarak atandığı Bakanlık Müşavirliği görevinden ayrılmak zorunda kaldığını bildirdiğini, Karadeniz Bakır İşletmeleri A. Şirketiyle olan iş akdinin 12.6.1975 tarihinde feshi üzerine 18.6.1975 günlü ihtarname ile Danıştay kararının uygulanmasını istediğini, davalı Bakanlığın 7.7.1975 günlü cevabiyle bu isteğin Bakanlık Müşavirliği görevinden istifa etmiş olması sebebiyle yargı kararının uygulanmasını isteme hakkını kaybettiği gerekçesiyle reddolunduğu, bu işlemin yasaya aykırı olduğunu ileri sürerek iptalini ve 1.7.1975 tarihinden itibaren görev aylığı ile göreve bağlı sair özlük haklarının tazminini istemektedir.

Davacının, Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürü iken 28.11.1972 gün ve 7/5411 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla bu görevden alındığı ve davalı Bakanlığın 16.12.1972 gün ve 5696 sayılı kararıyla 1 inci derece kadrolu ve 150 ek göstergeli Bakanlık Müşavirliği görevine atandığı, Genel Müdürlük görevinden alınmasına ilişkin Bakanlar Kurulu kararının iptali isteğiyle açtığı dava sonunda, Danıştay Dava Daireleri Kurulunca verilen 19.4.1974 gün ve Esas 1973/135, karar 1974/456 sayılı kararla söz konusu Bakanlar Kurulu kararının iptal edildiği, bu kararın taraflara 14.5.1974 gününde tebliğ olunduğu, adı geçenin 26.7.1974 günlü sözleşme ile Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. Genel Müdürlüğü görevine başladığı, davalı Bakanlığa verdiği aynı günlü dilekçesiyle Müşavirlik görevinden ayrıldığını bildirdiği, 12.6.1975 tarihinde sözleşmesinin feshi üzerine Ankara Altıncı Noterliği aracılığıyla gönderdiği 18.6.1975 günlü protesto mektubu ile Danıştay ilâmının uygulanmasını istediği, 7.7.1975 gününde verilen cevapta; müşavirlik görevinden istifa etmiş olması nedeniyle yargı kararının uygulanmasını isteme hakkını kaybettiği gerekçesiyle isteminin reddi sebebiyle bu işlemin iptali ve görev aylığı ile göreve bağlı sair özlük haklarının tazmini isteğiyle bu davanın açılmış olduğu dosyada bulunan bilgi ve belgelerden anlaşılmaktadır.

Davalı idarenin; Anayasa'nın 132 nci ve 521 sayılı Danıştay Kanununun 95 inci maddesi hükümleri uyarınca Danıştay ilâmının icaplarına göre işlem yapması zorunlu olmakla beraber, davacının da ilâm gereğinin yerine getirilmesi yolunda girişimlerde bulunması hakkın bir an önce alınması bakımından gerekli bulunmaktadır.

Görülen bu davada; iptal kararı kendisine tebliğ edilen davacının 18.6.1975 tarihine kadar bu yolda hiçbir girişimi olmamıştır. Üstelik davalı Bakanlığa verdiği 26.7.1974 günlü dilekçesinde, Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. Genel Müdürlüğüne atanıp 26.7.1974 tarihinden itibaren bu göreve başladığından bahisle Bakanlık Müşavirliği görevinden ayrıldığını bildirirken, bu başvurmasında, Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğü görevi bakımından iptal kararının kendisine sağladığı hakları saklı tuttuğu yolunda herhangi bir kayda da yer vermemiştir. Ayrıca, Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. Genel Müdürlüğü görevinde bulunduğu 26.7.1974 - 12.6.1975 tarihleri arasında davacının Danıştay ilâmının yerine getirilmesini arzu ettiğini kabule götürecek bir faaliyeti olmamıştır. Ancak; davacı, Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. Genel Müdürlüğü görevine getirilmesine ilişkin sözleşmesinin feshinden sonra, Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğü görevinden alınmasına dair Bakanlar Kurulu kararının iptali hakkındaki ilâmın uygulanması için 18.6.1975 tarihinde davalı idareye başvurmuştur.

Davalı idarece Danıştay ilâmının icaplarına göre işlem yapılması bakımından davacının gerçek iradesi ve güttüğü amaç, yukarıda sıralanan olayların niteliğine ve aralarındaki bağlantıya göre bir değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Davacının bu konudaki tüm faaliyetleri gözönünde tutulunca da, Bakanlık Müşavirliği görevinden ayrılışı yolundaki arzu ve iradesini, bununla sınırlı tutmak olanaksızdır. Başka bir deyişle, açıklanan bu irade, aynı zamanda iptal kararının kendisine sağladığı haklardan ve olanaklardan —dolaylı şekilde de olsa— davacının vazgeçmiş olduğunun kabulünü zorunlu kılmakta ve varılan

Scanned by CamScanner

bu sonuç hukuksal gereklere ve olgulara uygun düşmektedir. Hal böyle olunca da; davalı idarenin, Danıştay ilâmının icaplarına göre işlem yapmadığını kabul etmeğe imkân bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, davacının iptal kararının uygulanması isteminin reddine ilişkin davalı idare işleminde yasalara aykırılık bulunmadığı gibi bu olayda, davalı idarenin, Danıştay ilâmının icaplarına göre işlem yapmadığını kabul etmek de mümkün olmadığından davanın reddine 4.6.1976 tarihinde oyçokluğu ile karar verildi.

AZLIK OYU

X — Yasa koyucu, Danıştayca verilen iptal kararlarının yerine getirilmesi ilkesini 521 sayılı Danıştay Kanununun 95 inci maddesinde şu biçimde ortaya koymuştur.

«Dava Daireleri ile Dava Daireleri Kurulu kararları kesin olup muhkem kaziyenin bütün hukuki sonuçlarını hasıl eder. Bu kararlar aleyhine, ancak bu kanunda yazılı kanun yollarına başvurulabilir.

İdare, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 132 nci maddesi gereğince, Danıştay İlâmlarının icaplarına göre işlem veya eylem tesis etmeye mecburdur.

Tam yargı davaları hakkında Danıştay'dan çıkan ilâmlar genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.

Danıştay ilâmlarının icaplarına göre, eylem veya işlem tesis etmiyen idare aleyhine, Danıştay'da maddi ve manevi tazminat davası açılabilir.»

Bu ilkenin uygulanmasında ve yorumunda Danıştayın içtihadı ise şöylece özetlenebilir :

Dava açma süresini başlatan bir başvurma olmadıkça iptal kararlarının yerine getirilmisini isteme süresi de on yıldır.

Dava konusu olayda davacı tarafından sürenin başlaması sonucunu doğuran bir eylem ve işlemde bulunulmadığı taraflarca çelişmesiz kabul olunduğundan davada süre aşımı söz konusu değildir.

Davacının lehine verilmiş ilâmın uygulanmasından vazgeçtiği görüşüne gelince :

Kuramsal açıdan : İptal kararlarının yerine getirilmesi kamu düzeni sorunu olarak kabul edilmektedir. Bu ilkenin sonucu olarak iptal kararının yerine getirilmesini tarafların istemesini beklemek diye bir sorun olmadığı gibi lehine karar verilmiş kimsenin hakkından vazgeçtiğini ileri sürmek ve bundan yasal bir sonuca varmak olanağı da yoktur.

Kaldı ki dava konusu olayda feragattan söz etmek de bize göre mümkün değildir.

Lehine verilmiş kararın yerine getirilmesini bekleyen davacının herhangi bir iş yapması, örneğin özel bir ortaklıkta hizmet kabul etmesi onun hakkından vazgeçtiği şeklinde yorumlanması ne hukuk ilkeleri ne de yürürlükte olan yasa hükümleri ile açıklanamaz.

Öte yandan Danıştay İçtihatlarına göre naklen atama işlemi iptal edilen kimsenin atandığı memuriyetle yasal bağlantısı kesildiğinden o göreve devam zorunluğu yoktur.

Eski görevine atanmamış, yeni görevi ile de yasal ilişkisi kalmamış bir kimsenin özel bir ortaklıkta görev almasını, görevden çekilme ve lehine verilmiş kararın yerine getirilmesinden vazgeçme şeklinde yorumlanması mümkün olmadığı kanısı ile çoğunluk kararına karşıyım.

Scanned by CamScanner